

գուն հոգեկան քննութեան, ինչ որ աւետարանական քարոզչութեան և Նորին Ս. Օ. ծութեան քարոզչութեան գերագոյն շարժառիթը կը կազմեն:

Վեհափառը ամուր է ճշմարտութեան նկատմամբ՝ ազամանդի նման, և քաղցր հօր մը պէտ՝ մարդոց նկատմամբ:

Կալուք քարոզչները յօրինելու իր կերպին, պէտք է ըսել թէ անոնք կ'սկսին ինչո՞ւ խմբատուներ մը պէս և կը վերջանան երկտասարդի մը եռանդով, ինչ տը պահանջն էր Կոստի՝ իր ուշակերտներէն: Վեհափառի բովանդակ խօսքը ամէնուրեք փթթումն է առաջին զաղափարին. առ գիտէ՞ք՝ զբնակիլ իր նիւթին մէջն ինչպէս կը սխրէր ըսել Դիստելը: Սակայն յօրինման այս կարգը կոյսական (L'ordre statique) ըլլալէ աւելի՝ ուժական է, (L'ordre dynamique) շարժում է ամբողջը, Եթէ կայական կարգին մէջ ճառին բոլոր մասերը իրարու զօդուելու և ամբողջին կապուելու յատկութիւնը կայ, միւս կողմէն վերացական ըլլալու ենթակայ է: Միւշկեռ ուժական կարգը ձեռ մը ըլլալէ աւելի՝ ոգի մըն է, այսինքն շարժում մը:

Բուական չէ միայն զաղափարները գասաւորել, պէտք է զանոնք բոլորը դէպի մէկ կէտ ուղղել, բանակի մը պէս կարգի մտած յաղթական յարձակումին ի խնդրօր Դիւցազնական այս խոյանքը քարոզին կուտայ աւելի միութիւն, և ծանրութիւն քան անշարժ տրամաբանութիւնը: Կեցողածք մը խօսք մը այն տտեն միայն գեղեցիկ են և կենդանի, երբ կ'արտայայտեն կառտարուած կամ կառադրուելիք շարժում մը: Բրիտոնեական քաղաքին յատակաւ գիծը, ումէն բանէ աւելի, պէտք է դաժական լինի, աչսինքն իր յօրինուածքը, փէտք է կազմուած ըլլայ ուժերէ և ժեպտիքի:

Յիշպի Լոյս և Կեանք՝ հատորին մէջ խմբած բոլոր քարոզչները, ունին ոգիի և յօրինման այս յատկանիշները, որոնք միայն մեծ քարոզիչներու են յատուկ: Վեհափառը մեծ և անմասն քարոզիչ մըն է:

Ս. Ա. Ս.

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏԻՊ ՄԱՐԴԸ

(ԽՂՃԻՍ ԲԵՄԷՆ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԷՆՆԵ. ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆ

Ա. ՀԱՏՈՐ, ԱՂԻԲՈՒՆԴՐԻԱ, 1947

Ճիշդիւ Բեմէն հատորը, «Ամուսնական խառնակութեան քննութեան» ու բանականութեան վերջ, երկրորդ գեղեցիկ ու մասգիստական գործն է Տ. Հայկազուն քահանային: Առաջինը՝ Աւետարանի պաշտօնեայի իր սրտագին տուրքն էր իր ժողովուրդին, տարիներով սերտուած, մտածուած և հոգեկրուած. իսկ երկրորդը ճշմարիտ գաստիարակի տուրքը հայ դպրոցին, որուն հրաշքը իր հոգիին համար, նուազ չեղաւ երբեք առաջինէն, իրրիւ լրացուցիչը մանաւանդ անոր:

Հատորը կը բաժնուի չորս մասերու: Առաջին մասով հեղինակը կը ճշդէ մարդէակին կարելիութիւնները, անոնց նպատակաւորութեան ի խնդրի կատարելութեան, իր արժանիքները և անոնց մշակման եւ զանակները: Երկրորդ մասին մէջ կը մատնանէ միջավայրը (ընտանիք, դպրոց, բնակարաններ) եւ անով ստեղծուելիք պայմանները, որոնք ընթացքին մարդուն շինութեան, անոր պարտականութեանց եւ փոխարարութեան գործը իր կատարելութեան կը տարածի: Իսկ երրորդ և չորրորդ գլուխները քաղաքացիականութեան ըլլալով հանդերձ ինքնական մասին, կ'ամբողջացնեն մեր յարգանքի և պարտականութեանց բաժինը, զոր ամէն գիտակից և ազնիւ մարդ պարտի ունենալ հանգէպ իր անձին, բնկերին, ուսուցիչին, և բոլոր անոնց՝ որոնք կեանքին բարիքը կը նիւթեն և կը կազմակերպեն:

Կանխեմք ըսելու թէ հատորը նախակրթարանի բարձրագոյն կարգերու և երկրորդական վարժարաններու համար պատրաստուած բարոյագիտական դասագիրք մըն է, և իրրեւ մեթոտ ու մշակում իր կենսաբանական, բարոյագիտական և մանաւանդ գաստիարակական գրութիւնով, լաւագոյն ձեռնարկն է զոր ունինք ցարդ: և այնքան անհրաժեշտ մեր դպրոցներու համար: Բ. հատորը որ ի պատրաստու-

թեան է, պիտի ըլլայ անշուշտ շարունակութիւնը առաջին այս հատորին, վերուստումը ընտղ անհատական եւ ընկերային պարտականութեանց:

Զեղինակը, տարիներու փորձ ու հըմուտ դաստիարակ, գիացած է ի մի ներգաշնակել, հոգեբանական, քաղաքական եւ բնագական այն բոլոր կարելիութիւններն ու ձգտումները, որոնց հասկացողութիւնն ու գործը անհրաժեշտ է ազնիւ եւ կատարեալ մարդեր պատրաստելու եւ զանոնք իրենց գերին սահմանելու համար:

Անշուշտ ոչ դասագիրքերու խրատը եւ ոչ ալ բոլոր ճարտար ու հնարամիտ ցուցմունքները չեն կրնար զմեզ առաջնորդել ազնիւ ու կրթութեմ մարդու կոչումին, եթէ չկարենանք զգարել հոգիով, ինչպէս կ'ընէ առաջեայր: Հոգիին գիտակցութիւնն է ճշմարիտ դաստիարակութեան նախապայմանը, օրէնքը: Սակայն դաստիարակին գործն է հոգիին մէջ կենսաւորել ու կերպարանաւորել, աւելի ճիշտ գործարանաւորել մտածումի գործ մը, արուեստի գործ մը, զոր մէջք դաստիարակութիւն կը կոչենք: Դժուար է բացատրել այն զերը զոր ունի ճշմարիտ դաստիարակը, սակայն անտառակուսելի է անոր իրականութիւնը, եւ դժբախտ են իրապէս այն բարոյախօսներն ու դաստիարակները՝ որոնք լռուին այդ յատկութիւնը, որոնք չեն կրնար իրենց սրտի զգեստը թնէն ընդունիլ զայն: Տ. Հայկազուն Բհնյ. Ոսկերիչեան օգտուած մըն է ինչպէս մտքի նոյնքան ոգիի այն բոլոր փառանքութիւններով, որոնք ի վիճակի կ'ընեն զինքը զգալու եւ մեղի փռութանցելու իր հատուցով այն երջանկութեանը՝ որ նախ հեղինակին է եւ իրով իր գործին:

Հայկազուն Քահանայի գործը ոչ միայն իրրեւ մեթոտ եւ հմտութիւն, այլ մանաւանդ իրք զուրբաւորող գաղափարակի մը հոգիէն իր ընթացքն աւելացաւորելու համար՝ աշխատութիւն, ինչպէս ըսինք, եթէ ոչ առաջինը, քայքայ միակն է որ ցարդայական, հոգեբանական, կրօնական եւ քաղաքական տարիական տուեալներով կը փնտայ աշխակերտի եւ մարդուն դաստիարակութեան եւ շինութեան գործը պայմանաւորել, եւ իր քաղաքացիի, հայու եւ մարդու պարտականութիւնները զգացնելու ճշգրիտ:

Մեր մեծ ուսուցչապետներ՝ Ռ. Գեղարեանէն սկսեալ մինչեւ Դուրեանն ու Հինգիւնը, գացան հայ դպրոցին ձգելու ուսուցման մը մեթոտն ու գիտութիւնը: Հայկազուն Քահանան տարիներու իր փորձառութիւնն ու հոգիի ու մտքի պայծառ գիտակցութիւնը երբ այդպէս մեթոտի եւ դաստիարակական ձեռնարկի վերածած կը մատուցանէ մեղի, կ'ընէ գործ մը որ արժանի է իրական գնահատման եւ շնորհագրութեան:

Հատորը իր ձեռնած նիւթերու հմտութեան, գաղափարի ատուցութեան եւ պատշաճ քառասորումին կը միացնէ լրջութեան կշիռ, քաղցրութիւն, որոնք անհրաժեշտ են նման ձեռնարկներու պարագային, վանդի սիրելի յարեւար Տ. Հայկազուն Բհնյ. Ոսկերիչեանը ամէն բանէ թառալ սրտի մարդ է եւ հոգեթոխ դաստիարակ: Իր գործը արժանի է գնահատման, վանդի հայ դպրոցին այնքան անհրաժեշտ բարոյական կրթանքին կը բերէ գեղեցիկ ստապր մը:

Ս. Ա. Ս.

Նախն. Ս. Օմրիւն Վեհափառ Հայրապետ
ընթացած Սիրանուհի ստանալու ժամ: